

שמות פרק יח

- (א) וישמע יתרו כהן מדין חתן משה את כל אשר עשה אלהים למשה ולישראל עמו כי הוציא יקוק את ישראל ממצרים :
- (ב) ויקח יתרו חתן משה את צפרה אשת משה אחר שלוחיה :
- (ג) ואת שני בניה אשר שם האחד גרשם כי אמר גר הייתי בארץ נכריה :
- (ד) ושם האחד אליעזר כי אלהי אבי בעזרי ויצלני מחרב פרעה :
- (ה) ויבא יתרו חתן משה ובניו ואשתו אל משה אל המדבר אשר הוא חנה שם הר האלהים :
- (ו) ויאמר אל משה אני חתנד יתרו בא אליך ואשתך ושני בניה עמה :
- (ז) ויצא משה לקראת חתנו וישתחו וישק לו וישאלו איש לרעהו לשלום ויבאו האהלה :
- (ח) ויספר משה לחתנו את כל אשר עשה יקוק לפרעה ולמצרים על אודת ישראל את כל התלאה אשר מצאתם בדרך ויצלם יקוק :
- (ט) ויחד יתרו על כל הטובה אשר עשה יקוק לישראל אשר הצילו מיד מצרים :
- (י) ויאמר יתרו ברוך יקוק אשר הציל אתכם מיד מצרים ומיד פרעה אשר הציל את העם מתחת יד מצרים :
- (יא) עתה ידעתי כי גדול יקוק מכל האלהים כי בדבר אשר זדו עליהם :
- (יב) ויקח יתרו חתן משה עלה וזבחים לאלהים ויבא אהרן וכל זקני ישראל לאכול לחם עם חתן משה לפני האלהים :
- (יג) ויהי ממחרת וישב משה לשפט את העם ויעמד העם על משה מן הבקר עד הערב :
- (יד) וירא חתן משה את כל אשר הוא עשה לעם ויאמר מה הדבר הזה אשר אתה עשה לעם מדוע אתה יושב לבדך וכל העם נצב עליך מן בקר עד ערב :
- (טו) ויאמר משה לחתנו כי יבא אלי העם לדרש אלהים :
- (טז) כי יהיה להם דבר בא אלי ושפטתי בין איש ובין רעהו והודעתי את חקי האלהים ואת תורתיו :
- (יז) ויאמר חתן משה אליו לא טוב הדבר אשר אתה עשה :
- (יח) נבל תבל גם אתה גם העם הזה אשר עמך פי כבד ממך הדבר לא תוכל עשהו לבדך :
- (יט) עתה שמע בקלי איעצך ויהי אלהים עמך היה אתה לעם מול האלהים והבאת אתה את הדברים אל האלהים :
- (כ) והזהרתה אתה את החקים ואת התורות והודעת להם את הדבר ולכו בה ואת המעשה אשר יעשו :
- (כא) ואתה תחזה מכל העם אנשי חיל יראי אלהים אנשי אמת שנאי בצע ושמת עליהם שרי אלפים שרי מאות שרי חמשים ושרי עשרות :
- (כב) ושפטו את העם בכל עת והיה כל הדבר הגדל וביאו אליך וכל הדבר הקטן ישפטו הם והקל מעליך ונשאו אתך :
- (כג) אם את הדבר הזה תעשה וצונך אלהים ויכלת עמך וגם כל העם הזה על מקומו יבא בשלום :
- (כד) וישמע משה לקול חתנו ויעש כל אשר אמר :
- (כה) ויבחר משה אנשי חיל מכל ישראל ויתן אתם ראשים על העם שרי אלפים שרי מאות שרי חמשים ושרי עשרות :
- (כו) ושפטו את העם בכל עת את הדבר הקשה וביאו אל משה וכל הדבר הקטן ישפטו הם :
- (כז) וישלח משה את חתנו וילך לו אל ארצו : פ

במדבר פרק י

- (כט) ויאמר משה לחבב בן רעואל המדיני חתן משה נסעים אנחנו אל המקום אשר אמר יקוק אתו אתן לכם לכה אתנו והטבנו לך כי יקוק דבר טוב על ישראל :
- (ל) ויאמר אליו לא אלך כי אם אל ארצי ואל מולדתי אלך :
- (לא) ויאמר אל נא תעזב אתנו כי על בן ידעת חנתנו במדבר והיית לנו לעינים :
- (לב) והיה פי תלך עמנו והיה הטוב הוא אשר ייטיב יקוק עמנו והטבנו לך :
- (לג) ויסעו מהר יקוק דרך שלשת ימים וארון ברית יקוק נסע לפניהם דרך שלשת ימים לתור להם מנוחה :
- (לד) ויענו יקוק עליהם יומם בנסעים מן המחנה :

תלמוד בבלי מסכת זבחים דף קטז עמוד א

דאיתמר: בני ר' חייא ור' יהושע בן לוי, חד אמר: יתרו קודם מתן תורה היה, וחד אמר: יתרו אחר מתן תורה היה! למ"ד: יתרו קודם מתן תורה היה, קסבר: שלמים הקריבו בני נח. כתנאי: +שמות יח+ וישמע יתרו כהן מדין - מה שמועה שמע ובה ונתגייר? ר' יהושע אומר: מלחמת עמלק שמע, שהרי כתיב בצדו: +שמות יז+ ויחלש יהושע את עמלק ואת עמו לפי חרב; ר"א המודעי אומר: מתן תורה שמע [ובא], שכשניתנה תורה לישראל היה קולו הולך מסוף העולם ועד סופו, וכל [מלכי] עובדי כוכבים אחזתן רעדה בהיכליהן ואמרו שירה, שנאמר: +תהלים כט+ ובהיכלו כולו אומר כבוד, נתקבצו כולם אצל בלעם הרשע ואמרו לו: מה קול ההמון אשר שמענו, שמא מבול בא לעולם? (אמר להם) +תהלים כט+ ה' למבול ישב! [אמר להם]: וישב ה' מלך לעולם, כבר נשבע הקב"ה שאינו מביא מבול לעולם, אמרו לו: מבול של מים אינו מביא, אבל מבול של אש מביא? שנא': +ישעיהו סו+ כי (הנה) באש ה' נשפט! אמר להן: כבר נשבע שאינו משחית כל בשר, ומה קול ההמון הזה ששמענו? אמר להם: חמדה טובה יש לו בבית גזזיו שהיתה גנוזה אצלו תתקע"ד דורות קודם שנברא העולם, וביקש ליתנה לבניו, שנאמר: +תהלים כט+ ה' עוז לעמו יתן, [מיד] פתחו כולם ואמרו: +תהלים כט+ ה' יברך את עמו בשלום; ר"א אומר: קריעת ים סוף שמע ובה, שנא': +יהושע ה+ ויהי כשמוע כל מלכי האמורי,

תוספות מסכת עבודה זרה דף כד עמוד ב

יתרו לאחר מתן תורה הוה - וא"ת א"כ צפורה אשת משה לא באה אלא לאחר מתן תורה ותיקשי על הא דאמרין בפ' הבא על יבמתו (יבמות סב.) ג' דברים עשה משה מדעתו והסכים הקב"ה על ידו וקחשיב פירש מן האשה ומאי קאמר הא לא היתה צפורה עמו וי"ל שהקב"ה נתן לב לפרוש מן האשה ולמ"ד קודם מתן תורה בא קשיא מה שאמר משה אל יתרו והודעתי את חוקי האלהים ואת תורותיו דהא עדיין לא ניתנה תורה ועוד קשיא מה שפ"י רש"י בפרשת יתרו שלא היה לו למשה שהות לשפוט ישראל עד מחרת יום הכפורים ונראה דכל אותה פרשה ראשונה דיתרו נאמרה קודם מתן תורה אבל סוף הפרשה ודאי לא נאמרה עד לאחר מתן תורה אלא אגב שמספר ביאת חותנו מספר כל עניינו עד שחזר לארצו ואפילו למ"ד לאחר מתן תורה בא ק"ק למה נכתבה פר' זו לכאן וצ"ל דלפי שספר בביאת עמלק שהרע לישראל ראשונה מספר נמי מעשה יתרו שהטיב לישראל ראשונה מעצה חשובה שנתן להם.

רש"י שמות פרק יח

(א) וישמע יתרו - מה שמועה שמע ובא, קריעת ים סוף ומלחמת עמלק:

(ב) אחר שלוחיה - כשאמר לו הקב"ה במדין (שמות ד יט) לך שוב מצרימה, (שם כ) ויקח משה את אשתו ואת בניו גו' ויצא אהרן לקראתו, (שם כז) ויפגשוהו בהר האלהים. אמר לו מי הם הללו. אמר לו זו היא אשתי שנשאתי במדין ואלו בני. אמר לו והיכן אתה מוליכן. אמר לו למצרים. אמר לו על הראשונים אנו מצטערים ואתה בא להוסיף עליהם. אמר לה לכי אל בית אביך, נטלה שני בניה והלכה לה:

(ג) ויהי ממחרת - מוצאי יום הכיפורים היה, כך שנינו בספרי, ומהו ממחרת, למחרת רדתו מן ההר. ועל כרחך אי אפשר לומר אלא ממחרת יום הכיפורים, שהרי קודם מתן תורה אי אפשר לומר (פסוק טז) והודעתי את חקי וגו', ומשנתנה תורה עד יום הכיפורים לא ישב משה לשפוט את העם, שהרי בשבעה עשר בתמוז ירד ושבר את הלוחות, ולמחר עלה בהשכמה ושהה שמונים יום וירד ביום הכיפורים. ואין פרשה זו כתובה כסדר, שלא נאמר ויהי ממחרת עד שנה שניה, אף לדברי האומר יתרו קודם מתן תורה בא, שילוחו אל ארצו לא היה אלא עד שנה שניה, שהרי נאמר כאן (פסוק כז) וישלח משה את חותנו ומצינו במסע הדגלים שאמר לו משה (במדבר י כט) נוסעים אנחנו אל המקום וגו', (שם לא) אל נא תעזוב אותנו, ואם זו קודם מתן תורה, משלחו והלך היכן מצינו שחזר ואם תאמר שם לא נאמר יתרו אלא חובב, ובנו של יתרו היה, הוא חובב הוא יתרו, שהרי כתיב (שופטים ד יא) מבני חובב חותן משה:

(כז) וילך לו אל ארצו - לגייר בני משפחתו:

רש"י במדבר פרק י

(ל) אל ארצי ואל מולדתי - אם בשביל נכסי, אם בשביל משפחתי:

(לא) אל נא תעזב - אין נא אלא לשון בקשה, שלא יאמרו לא נתגייר יתרו מחבה, סבור היה שיש לגרים חלק בארץ, עכשיו שראה שאין להם חלק הניחם והלך לו:

(לב) והיה הטוב ההוא וגו' - מה טובה הטיבו לו, אמרו כשהיו ישראל מחלקין את הארץ היה דושנה של יריחו חמש מאות אמה על ת"ק אמה והניחוהו מלחלוק, אמרו מי שיבנה בית המקדש בחלקו הוא יטלנו, בין כך ובין כך נתנוהו לבני יתרו ליונדב בן רכב, שנאמר ובני קני חותן משה עלו מעיר התמרים וגו' (שופטים א, טז):

רשב"ם שמות פרק יח

(ב) אחר שילוחיה - לאחר שהחזירה ושילחה משה ממצרים [אעפ"י] שלא ראינו עד עכשיו שהחזירם לבית חמיו. ויש מפרשים ואחרי כן שלח לה נדוניתה כדכת' ויתנה שילוחים לבת פרעה. ונראה הוא פשט, שלא מצינו מקראות בעניין זה אלא קודם ששלחה יתרו לה ולבניה במדבר היה לו לכתוב למעלה אחרי פרשת דמים למולות "ואחר כך חזר משה ושילחה אצל אביה לה ולבניה" דוגמת וחס הוא אבי כנען. אחר שילוחיה, כמו ואחר תטהר וכמו שפירשת' אחר נאחז בסבך, קדמו שרים אחר נוגנים

(ג) לשפוט את העם - אפילו אם בא יתרו קודם מתן תורה, דיני ממונות היה להם מעולם, אף כי אמרו רבותינו כי במרה ניתנו להם דינים כדכת' שם שם לו חק ומשפט. ונראין הדברים שאחר מתן תורה בא. כת' כאן אשר הוא חונה שם הר האלהים ולפינו הוא אומר בחדש השלישי לצאת בני ישראל מ[ארץ] מצרים ביום הזה באו מדבר סיני ויסעו מרפידיים ויבאו מדבר סיני [וגו'] ויחן שם ישראל נגד ההר. נמצאת פרשת רפידיים וחניית ההר קדמה לפרשה זו, אבל שלא להפסיק פרשיות של מצות הקדים לפרשת יתרו:

אבן עזרא שמות (הפירוש הארוך) פרק יח

וישמע יתרו הזכיר למעלה דבר עמלק, כי לרפידיים בא (שמות יז, ח). והיתה ראויה פרשת בחדש השלישי (שמות יט, א) להיותה כתובה אחר דבר עמלק, כי שם כתוב ויסעו מרפידיים ויבאו מדבר סיני (שמות יט, א), א"כ למה נכנס דברי יתרו בין שתי הפרשיות? והגאון אמר: כי יתרו בא אל מדבר סיני לפני מתן תורה. ולפי דעתו, שלא בא רק בשנה השנית אחר שהוקם המשכן, כי כתוב בפרשה עולה וזבחים לאלהים (שמות יח יב), ולא הזכיר שבנה מזבח חדש. ועוד, כתיב והודעתי את חקי האלהים ואת תורותיו (שמות יח טז), והנה זה אחר מתן תורה. והעד הנאמן על דברי, כי כן כתיב, אל המדבר אשר הוא חונה שם הר האלהים (שמות יח ה). ואמר משה לחובב שהוא יתרו כאשר פירשתי בפרשת ואלה שמות, כי חתן משה לא שב אל רעואל הקרוב אליו כי אם לחבב, כי כן כתוב מבני חבב חתן משה (שופ' ד, יא). ומשה אמר לו, כי על כן ידעת חנתנו במדבר (במד' י, לא). וידענו כי ישראל עמדו במדבר סיני כמו שנה. והנה דברי משה יוכיחו, שאמר בפרשת אלה הדברים: ה' אלהינו דבר אלינו בחרב לאמר, רב לכם שבת בהר הזה פנו וסעו לכם (דבר' א, ו - ז), והנה זה הזמן היה קרוב למסעם, והוא אמר, ואמר אליכם בעת ההיא לאמר, לא אוכל לבדי שאת אתכם (שם שם, ט), כי השם הרבה אתכם והנכם היום ככוכבי השמים לרוב (שם שם, י). וטעם להזכיר זה להם, כי השם אמר ליעקב, הנני מפרך והרבייתך ונתתיך לקהל עמים, ונתתי את הארץ הזאת לזרעך אחריו (ברא' מח, ד). והנה הטעם, כאשר ירבה זרעך אתן לו את הארץ, על כן אמר ה' אלהיכם הרבה אתכם, והגיע זמן שתירשו את הארץ, ובעבור שאתם רבים לא יכולתי לבדי שאת אתכם, והוצרכתי לתת עליכם שרי אלפים ושרי מאות. זאת היתה עצת יתרו שנתן לו ממחרת בואו למדבר סיני, על כן אמר משה לחבב, שהוא יתרו, כמו שפירשנו, נוסעים אנחנו (במד' י, כט). והוא השיב, לא אלך, כי אם אל ארצי ואל מולדתי אלך (שם שם, ל). וזהו וישלח משה את חותנו וילך לו אל ארצו (שמות יח כז). ועתה אפרש למה נכנסה פרשת יתרו במקום הזה, בעבור שהזכיר למעלה הרעה שעשה עמלק לישראל, הזכיר כנגדו הטובה שעשה יתרו לישראל. וכתוב ויחד יתרו על כל הטובה (שמות יח ט), ונתן להם עצה טובה ונכונה למשה ולישראל, ומשה אמר לו, והיית לנו לעינים (במד' י, לא), והטעם שהאיר עיניהם. ושאלו אמר, ואתה עשית חסד עם כל בני ישראל (ש"א טו, ו). ובעבור שכתוב למעלה מלחמה לה' בעמלק (שמות יז, טז), שישראל חייבים להלחם בו, כאשר יניח השם להם, הזכיר דבר יתרו, כי הם היו עם גוי עמלק, שיזכרו ישראל חסד אביהם, ולא יגעו בזרעו. והנה ראינו הרכבים, שהם בני יתרו, היו עם בני ישראל בירושלים ובימי ירמיה, יונדב בן רכב (ירמיה לה, יט). ויש פרשה אחרת דומה לזאת.

(ב)...אחר שלוחיה י"א אחר שנתן לה רשות במלון ללכת לבית אביה בשובו לבדו אל ארץ מצרים. ויש אומרים אחר ששלחה דורונות אליו, כמו שלוחים לבתו (מ"א ט, טז):

(יג) ויהי ממחרת לביאת יתרו.

רמב"ן שמות פרק יח

(א) כבר - נחלקו רבותינו (מכילתא כאן), (זבחים קטז א) בפרשה הזאת. יש מהם אומרים כי קודם מתן תורה בא יתרו כסדר הפרשיות, ויש מהן שאמרו שאחר מתן תורה בא. וזה ודאי יסתייע מן הכתוב (פסוק ה) שאמר ויבא יתרו חתן משה ובניו ואשתו אל משה אל המדבר אשר הוא חונה שם הר האלהים. הנה אמר שבא אליו בחנותו לפני הר סיני שחננו שם שנה אחת, וזה טעם אשר הוא חונה שם. ועוד, שאמר והודעתי את חוקי האלהים ואת תורותיו (פסוק טז), שהם הנתונים לו בהר סיני. ועוד, כי כאן (פסוק כז) אמר וישלח משה את חותנו וילך לו אל ארצו, והיה זה בשנה השניה בנסעם מהר סיני, כמו שאמר בפרשת בהעלותך (במדבר י, כט) ויאמר משה לחובב בן רעואל המדיני חותן משה נוסעים אנחנו, ושם כתוב ויאמר אליו לא אלך כי אם אל ארצי ואל מולדתי אלך, והיא ההליכה הכתובה בכאן וילך לו אל ארצו:

ועוד הביאו ראיה ממה שאמר הכתוב (דברים א ו ז) ה' אלהינו דבר אלינו בחרב לאמר רב לכם שבת בהר הזה פנו וסעו לכם, ושם (בפסוק ט) נאמר ואמר אליכם בעת ההיא לאמר לא אוכל לבדי שאת אתכם, ואקח את ראשי שבטיכם אנשים חכמים וגו' (שם טו), וזו עצת יתרו, ושם (בפסוק יט) כתוב ונסע מחורב, כי נסעו מיד. ואם כן נצטרך טעם למה מקדים הפרשה הזאת לכותבה בכאן. ואמר ר"א כי היה זה בעבור דבר עמלק, כי כאשר הזכיר הרעה שעשה עמנו עמלק וצוה שנגמלהו כרעתו, הזכיר שעשה לנו יתרו טובה, להורותינו שנשלם לו גמול טוב, וכשנבא להכרית את עמלק כמצוה עלינו שנזהר בבני הקיני העומדים עמהם ולא נסיפם עמם. הוא דבר שאול שאמר להם כן (ש"א טו ו):

ועם כל זה אני שואל, על הדעת הזו כשאמר הכתוב וישמע יתרו כל אשר עשה ה' למשה ולישראל עמו כי הוציא ה' את ישראל ממצרים, ולמה לא אמר ששמע מה שעשה למשה ולישראל במתן התורה שהוא מהנפלאות הגדולות שנעשו להם, כמו שאמר (דברים ד לב) כי שאל נא לימים ראשונים אשר היו לפניך למן היום אשר ברא אלהים אדם על הארץ ולמקצה השמים ועד קצה השמים הנהיה כדבר הגדול הזה או הנשמע כמוהו, השמע עם קול אלהים מדבר מתוך האש כאשר שמעת אתה ויחי:

וכשאמר ויספר משה לחותנו את כל אשר עשה ה' לפרעה ולמצרים על אודות ישראל את כל התלאה אשר מצאתם בדרך (פסוק ח), ואמר יתרו מזה עתה ידעתי כי גדול ה' (פסוק יא), למה לא ספר לו מעמד הר סיני, וממנו יודע כי השם אמת ותורתו אמת ואין עוד מלבדו, כמו שאמר (דברים ד לה לו) אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלהים אין עוד מלבדו, מן השמים השמיעך את קולו וגו'. ואולי נאמר ששמע יתרו בארצו מיד כי הוציא ה' את ישראל ממצרים ונסע

מארו והגיע אל משה אחרי היותו חונה בהר סיני אחר מתן תורה. ולא סיפר שהזכיר לו ענין המעמד ההוא, כי הדבר עודנו קרוב ועודם שם, ובידוע כי סופר לו:

והקרוב אלי לתפוש סדר התורה שבא קודם מתן תורה בהיותם ברפידים, כמו שאמרו במכילתא (כאן) רבי יהושע אומר מלחמת עמלק שמע ובא, שהיא כתובה בצדו, ונסע עמהם מרפידים אל הר סיני. והכתוב (פסוק ה) שאמר אל המדבר אשר הוא חונה שם הר האלהים, ענינו כי היה הר סיני בדרך מדין קרוב משם, שהרי משה הלך שם לרעות צאן מדין (לעיל ג א), ובאהרן אמר ויפגשו בהר האלהים (שם ד כז). והנה יתרו יצא עם בתו והבנים ממדין ובאו אל הר סיני, ומשה היה ברפידים שהוא מקום אחד במדבר סין, שהכתוב אמר (לעיל טז א) ויסעו מאלים ויבואו כל עדת בני ישראל אל מדבר סין אשר בין אלים ובין סיני, לומר כי מדבר סין מגיע עד הר סיני, ויכלול דפקה אלוש ורפידים. ואף על פי שאמר (לעיל יז א) ויסעו ממדבר סין ויחנו ברפידים, כך אמר ויסעו ממדבר סין ויחנו בדפקה ואלוש (במדבר לג יב ג), והם ממדבר סין עצמו, כי המדבר כלו יקרא מדבר סין, והמקום שלפני הר סיני יקרא מדבר סין, וכמוהו וישבו אל ארץ פלשתים (בראשית כא לב):

והנה יהיה פירוש הכתוב ויבא יתרו חותן משה ובניו ואשתו אל משה אל המדבר אשר הוא חונה שם ויבא אל הר האלהים, כי אל ההר בא ושם עמד, והוא כמו שאמר ויבא אל הר האלהים חורבה, וכן ויפגשו בהר האלהים (לעיל ד כז), וכן רב לכם שבת בהר הזה (שם ד כז). ומן ההר שלח אליו אני חותנך יתרו בא אליך, ויצא אליו משה. ולא נצטרך לומר כי "ויאמר" יהיה מוקדם. ואפילו אם לא יהיה רפידים במדבר סין, על כל פנים במדבר הוא, כי לא באו ישראל בארץ נושבת כל ארבעים שנה, וקרוב מהר סיני היה, שבאו משם אל ההר ביום אחד מחנה קהל גדול כמוהו, וכמו שנתבאר (לעיל יז ו) בענין הצור ששתו ממנו ברפידים כאשר פירשתי (שם). והנה יהיה הפירוש שאמרתי נכון:

וראיתי נמי במכילתא (כאן) אל המדבר אשר הוא חונה שם, הרי הכתוב מתמיה עליו שהוא שרוי בתוך כבודו של עולם ובקש לצאת אל המדבר תוהו שאין בו כלום. דעתם לפרש אל המדבר אשר הוא חונה שם, הוא מדבר הר האלהים, כי מאלים ועד הר סיני היה מדבר סין, וספר הכתוב שבא אל קצה המדבר אשר הוא חונה שם, הוא מדבר הר האלהים חורבה. והזכיר זה לשבח יתרו, שעזב ארצו ובא אל המדבר אשר הוא שם בעבור שידע שהוא הר האלהים, כי בו נגלו אליו האלהים, שכבר שמע כל הענין כי ישראל יצאו ממצרים לעבוד את האלהים על ההר הזה (לעיל ג יב), ובא לשם ה' אלהי ישראל. וגם זה נכון הוא:

וכן נראה לי שאמר כאן (בפסוק כז) וישלח משה את חותנו וילך לו אל ארצו, שהיה זה בשנה הראשונה, והלך לו אל ארצו וחזר אליו. ויתכן שהלך שם לגייר את משפחתו וחזר למשה ועודנו בהר סיני כי קרוב הוא למדין, כמו שהזכרתי, שהרי בנסוע המחנה באייר שנייה כשאמר לו משה נוסעים אנחנו לכה אתנו (במדבר י ט), וענה אותו לא אלך כי אם אל ארצי ואל מולדתי אלך (שם ל), התחנן לו משה מאד ואמר לו אל נא תעזוב אותנו וגו' והיית לנו לעינים, והיה כי תלך עמנו והיה הטוב ההוא אשר ייטיב ה' עמנו והטבנו לך (שם לא לב), ולא השיב אותו דבר, ונראה שקבל דבריו ועשה כרצונו ולא עזבם:

אבל בימי שאול היו בניו עם עמלק ובאו והתחברו עוד אל ישראל, והיו בירושלם בני יונדב בן רכב, אולי במות משה חזר לארצו הוא או בניו. ואפשר שהיה הקני היושב עם עמלק ממשפחת יתרו לא בניו, ועשה חסד עם כל המשפחה בעבורו כאשר עשה יהושע עם משפחת רחב (יהושע ו כג). ודעת רבותינו כך היא שהלך עמהם, אמרו בספרי (בהעלותך לד א) שנתנו לו דשנה של ירחו והיו אוכלין אותה עד שנבנה בית המקדש ת"מ שנה, ורש"י עצמו כתב זה בסדר בהעלותך (במדבר י לב). אם כן חזר אליו. ובמכילתא (כאן) אמר לו הריני הולך ומגייר את בני מדינתו שאביאם תחת כנפי שמים, יכול שהלך ולא חזר, ת"ל ובני קיני חותן משה עלו מעיר התמרים וכו':

(ב) אחר שלוחיה - בעבור שהזכיר הכתוב (לעיל ד כ) ויקח משה את אשתו ואת בניו וישב ארצה מצרים, הוצרך לומר כאן שהיתה בבית אביה, כי משה שלחה שם. ויתכן שיאמר כי לקחה יתרו להשיבה אליו אע"פ ששלחה ממנו, בעבור ששמע כל אשר עשה אלהים למשה, כי מעתה ראוי ללכת אחרי המלך בכל אשר ילך:

(יב) ויקח יתרו חתן משה עולה וזבחים לאלהים - היה כל זה טרם בואם אל הר סיני. גם יתכן לפרש שסידר הכתוב כל ענין יתרו, אבל היה זה אחר שעמד עמהם ימים רבים, ונתגייר במילה וטבילה והרצאת דמים כמשפט. ויבא אהרן וכל זקני ישראל לאכל לחם. עמו ביום חתונתו כי חתן דמים הוא:

(יג) ויהי ממחרת - ממחרת היום שעשו זה שנזכר ישב משה לשפוט את העם. ואמרו במכילתא (כאן) ממחרת יום הכפורים. ואין דעתם לומר שיהיה ממחרת רמז ליום הכפורים, כי יום הכפורים לא נזכר בכתוב שיאמר עליו ממחרת. וגם כן אין הכונה שיהיה ממחרתו ממש, כי לא אכלו ביום הכפורים, אם היה להם יום הכפורים בשנה ראשונה קודם שנצטוו בו. ועוד, כי בו ביום הכפורים נתנו לוחות אחרונות וממחרתו ירד משה ודבר עם בני ישראל ויצום את כל אשר דבר השם אתו בהר סיני (להלן לד לב), ואיננו יום המשפט שיעמוד העם עליו מן הבקר עד ערב. וגם כן אי אפשר שיהיה בשנה שניה ביום הכפורים, כי בנסוע הדגלים אמר כי אם אל ארצי ואל מולדתי אלך (במדבר י ל). אבל הכוונה לברייתא הזו לומר שהיה זה אחר יום הכפורים, כי אין להם יום פנוי למשפט מיום בואם להר סיני עד אחר יום הכפורים של שנה ראשונה הזאת: